

Megjelenik a lap **Temesvárott** minden kedden.

Előfizetési díj akár helyben, akár postai szétküldéssel:

Egész évre 6 ft. pp. = 6 f. 30 kr. ujp.

Fél évre 3 ft. pp. = 3 f. 15 kr. ujp.

A helybeli előfizetők a lap házhozhordásáért rendelést tehetnek a lap kiadó hivatalában.

Szerkesztői iroda: belváros, bécsi utca 69. szám, első emelet.

DELEJTÜ.

A tudomány, anyagi érdekek és szépirodalom közlönye.

Jelige: Csak az a nemzet vész el, mely önmagát elhagyja.

Előfizetheti helyben a szerkesztőségnél, vagy a helybeli könyvkereskedésekben; vidéken minden cs. kir. postahivatálnál a szerkesztőséghez utasítandó bérmentes levelekben.

Hirdetések minden közhasználatban lévő nyelven fölvételnek. A beíratásért minden három hasábos egyes sorért 4 p. vagy 7 uj krajcárnyi díj számítatik.

Kiadó hivatal: belváros, kegyesrendiek utcája 89. szám Heil Adolf könyvnyomozó intézetében.

Kedd, február 8. 1859.

6. szám.

Második évi folyam.

Első gyermekem születésénél.

Elértem én is az örömet látni életem fáján az első virágot.

Ápolni fogom ezt keblem melegével és örizni fogom az atyai szem örökké éber figyelmével.

Virrasztani fogok álmait, örködni nappalait felett, lesni fogom első mosolyát, melyre ajkai nyílnak, és szívemhez fogom szorítani az atyai szeretet azon megmagyarázhatlan érzetével, melyet a természet öntött minden szülő kebelébe.

Midőn őt ringatom, elmerülök jövője feletti álmaimban, és midőn anyjától halom a bölcsődalt, lelkem visszazáll a múltba, midőn engem is szülőim ennyi gyöngédséggel ápoltak, és a szülői szeretet csóktengerében fűröszöttek.

Ilyenkor kimondhatatlanul fáj, ha meggondolom, hogy azon ajkak, melyek ez életben először nyomták homlokomra a szeretet pecsétjét, és először nyíltak áldást, egészséget, szerencsét esdeni az ég urától számomra, elnémultak, elhültek, becsukódtak örökre.

És ha fel is keresem anyámat örökké csendes lakában a pázsitos sirkertben, hol fű nőtte be a hantokat, és szomorú fűzfák borulnak el a halmok felett, hallgat, nem szól, mintha nem is volnék szülőttje, holott egykor mint vert szegénynek szíve, mint usztak könyvekben szemei, midőn tudta, hogy jövök, — midőn atyám oskolákból hozott haza sirt, zokogott, keblére szorított, csókjaival elárasztott, kezeit áldásképen fejemre tette, ölébe vett, hajamat simogatta, szemeimbe nézett, örömeiben mindent tett, csak — szólni nem tudott.

Megfoghatatlan a szülők ragaszkodása a gyermekhez, — ha a fiatalkori álmak elmúltak, vagy meghiusultak, ha többé nincs meg az, a miért egykor valaki lángolt, ha az ember lelkesedése ideálját fátyollal elborítani, és hazája szomorú sorsa felett gyászba borulni, avagy a közügyektől, melyeknek kormányzása idegen kezekbe került visszavonulva élni és atyáinak földjét mint Cincinnatus saját kezével mivelní kénytelen, a családi kör egyedül az, melynek megvannak még örömei, megelégedett percei, és gyermekek azok, kiket az isteni gondviselés adott, hogy nevelésök és oktatásuk által folytathassuk az emberiség érdekében,

mely megállapodást nem ösmer, atyáink félbeszakasztott munkáját.

Azért születésénél az atyai öröm közé vegyültek annak jövője iránti gondok, aggodalmak, úgy szintén azon felelősség érzete is, melyet a természet minden atyára reá ruházott.

Én ötöt a természet kebeléből romlatlan és szep-lőtlen, mint egy tisztaságában fehérülő liliumot vettem át, lelkén semmi felhő, szívéen semmi folt, kebelében semmi indulatok, körüllette és benne ünnepies csend, béke és nyugalom. Megfogom-e lelkének ezen tisztaságát örizhetni számára jövőben is? fogom-e úgy nevelhetni, hogy a szív épségét, a kebel romlatlanságát részére biztosithassam? fogok-e oly érzelmeket olthatni minden nemes és szép iránt fogékony szívébe, melyek csak jó tetteket, a közügyért lelkesedést, hazája és az emberiség iránti szeretetet, igazság iránti törekvést és mások feletti zsarnokoskodás gyűlöletét nemzeni szokták?

Ezek azon gondolatok, melyek lelkemben fölmerülnek mindannyiszor, midőn bölcsőjéhez közelítek, midőn az ártatlanság pirját arcán elömleni látom, és elszomorkodom, midőn az életben annyi példájával találkozom az eltévesztett nevelésnek, mert attól kell tartanom, hogy tán nékem sem lesz megengedve a nevelés feladatát úgy mint kívántam természetün megoldani.

A gyermek olyan mint a viasz, melyet a mester eszménye, kedve, felfogása szerinti alakká idomíthat, azért csak a szülőktől függ, mi fog válni a gyermekből, kit isten saját képére teremtett, és itt a földön a nemzőknek gondviselésére bizott és ezek védszárnyai alá helyezett.

Senki sem került ki rosznak a természet kezéből, azzá válhatik csak fonák nevelés, elhanyagolás, elkényesztetés avagy rosz példák szemlélése által.

A legnemesebb föld is parlagon marad, és csak dudvát avagy tövist terem, ha okszerűen nem miveltetik, elhanyagoltatik, — tiszta buzát soha sem fog aratni, ki konkolyt vet, — minden mag megtermi gyümölcsét.

A gondos kertész nemesíti, ápolja gyümölcsfáit, örzi a vihartól, mely szétörheti, avagy gyökerestől kiránthatja azokat, metszi kinövéseit, és lelke örül, ha keze alatt gyarapodni, erősödni látja a gyenge csemetét, mig hanyag kezekben a legnemesebb oltványok

is elvadulnak, idő előtt kiszáradnak, vagy az első fergegely által földre terítettnek.

Természeténél fogva az ember elfordul a rosztól, undorodik a ruttól, kerüli az örvényeket, mezőkön csak a virágokat, kertekben az egészséges pirosló gyümölcsöket keresi, a rothadatot lábaival tapossa, szeméit csak az ég csillagos boltozatján legeltetni szereti, míg a sötétségben roszul érzi magát, — és így van a szellemi világban is.

Az ember lelke csak azon talál örömet, mit szépek, jónak és nemesnek ismer, szereti az erényt győzedelmeskedni látni, és undorral fordul el a büntől, vétektől, mely mint egy szenny, mint egy folt ragad hozzá, felzavarja kristály tisztaságu tükrét, melyben eddig egész lényét a legnagyobb örömmel és nyugalommal szemlélte.

A lélek fel szokta az emlékezet szárnyain keresni Leonidást a thermopylei szorosoknál, hol hazájáért elvérzett, Miltiadest a marathoni mezőkön, hol lelkes csatáját népe szabadságáért vitte, Themistoclest a salomisi ütközetnél úgy mint számkivetésben, hol magát kivégzé, csak hogy hazája ellen harcolni ne kénytelenítették, továbbá Mucius Scaevola, Horatius Cocles, Horatius Barbatus, Decius Mus, Catok és Scipiók emlékének áhitattal és bámulattal, Vashington szobránál a legmélyebb hódolattal tartózkodni szeret, míg egy Nero, Caligula és népek hódításában örömet talált Nagy Sándor és más hasonló arcképei mellett, kik a népeket saját hiúságuk kielégítésére, nagyravágyásuk táplálására és általjában számukra teremtve vélik, behunyt szemekkel, búsan hódolat avagy undorral, megvetéssel fordul el. —

A jó példák azok, melyek leginkább hatnak a kedélyre, azért szerencsések a gyermekek, kik jó példával látják haladni szülőiket szemök előtt. Nemes és nagy tettek szemlélése csak nemes és nagy tettek iránti vágyakat szoktak ébreszteni a kebelben.

Themistoclest nem hagyták álmában nyugodni Miltiades a marathoni hős győzelmei. Nagy Sándor félt, hogy atyja tovább fog haladni hódításaiban és számára nem fognak teremni borostyánok, — Julius Caesar sirt Nagy Sándor szobra előtt, hogy ez fiatal korában oly hirre kapott, míg ő mitsem tett a halhatatlanságért.

Miután minden ember saját gyermekében él, és a gyümölcsről ösmerni a fára, melyről ez leszakittatik, szerencsés minden szülő, ki gyermekét szeméi előtt látja felserdülni, és nevelését oly kezekre bízhatja, melyek ezt okszerűen kezelni és a gyermeket rendeltetéséhez hiven vezetni tudják.

Macedoniai Fülöp örült, hogy gyermeke azon korban született, midőn Aristoteles élt, — Hamilcar boldognak érzé magát, hogy fiát a nagy Hannibalt eszménye szerint nevelhette, és belője haragos lelkét lehelhette.

Az anyák buzdítása, serkentése leginkább hat a gyermekekre, Grachus testvérek leginkább azért léptek annyi hevességgel és lelkesedéssel a cselekvés terére, mert anyjuk Cornelia gyakrabban ter- nekik

szemrehányást: „mikor fogom elérni, hogy a nép ne nevezzen többé Scipio anyósának, hanem Grachusok anyjának.“

Miután tehát leginkább a szülőktől függ a gyermekek jövője, kérni fogom istenemet, hogy ezt úgy nevelhessem, hogy azon helyet, melyet idővel a társadalomban elfoglaland, becsülettel, szorgalommal tölthesse be, legyen honának hű polgára, érdekeinek öre, övéinek támasza, de legyen leginkább kevéssel megelégedve, hogy annál önállóbb, függetlenebb és szabadabb lehessen.

Én részemről örülök minden oly anyának, mely Volumnia, Coriolan anyjával gyermekéről elmondani szereti:

Ha Coriolan a csatában elesett volna, az ő utóhire lett volna fiam; benne láttam volna nemzetségemet. Halljad Virgilia nyiltszivű vallomását. Ha tizenkét fiam volna, kiknek mindegyike szívemnek oly drága, mint az én, és a te jó Marciusod, inkább tizenegyet közülök hazájokért nemesen elesni látnék, mintsem egyet is buja henyélésben kéjelegni. (Shakespeare: Coriolan, első felvonás, harmadik jelenet).

Maros László.

Nemzeti öntájékozás anyagi érdekeink mezején.

III.

Nincs nehezebb dolog, s valóban mi sem kíván több időt és tapasztalást, mint a nemzeti öntájékozás a közigazgatási viszonyok egyetemleges kapcsolatai körül. Itt érezzük mélyen, mennyire hasonló egy nemzeti közélet az egyedi élethez; mert hiszen, gazdálkodási bölcseségre, valamint az egyes ember is csak vén korába jut leginkább, úgy általában a nemzetek. Különösen nehéz föladat az oly nemzetre nézve, mely mielőtt saját pályái közt felerősödhetett volna, hajója immár az europaiság nyilt tengerére van taszítva; ő versenyterre készíttve, hol legalább tanulnia vagy vesznie kell.

De hát, miben áll ez a tudomány? S vajjon oly korszakokban, midőn valamely nép autonómiával nem bír s így önsorsáról sem rendelkezhetik; midőn az országgazdaszat főirányzatát maga a közhatalom vezérli: lehet-e az ily népnek köre és szerepe s érvényesíthető tudománya az országgazdaszat mezején? Megértjük mindjárt, csak különböztessük meg a fogalmakat. Csak azt jegyezzük meg jól mindenek előtt, hogy a tudomány mai fejlettsége szerint a politikai gazdaságvitel vagyis az államgazdaszat nem az o n e g y tudomány többé a nép- vagyis nemzetgazdaszattal. Mindkettő önállólag forog és foroghat a maga körében, de mindkettő csak úgy lehet áldásos, ha egymás mellett mozog, s nem egymás ellenében, zsbabasztólag. Ennél fogva amannak elve csak az lehet: lehetővé tenni, miszerint minél tágasb körrel s alkalommal bírassanak az egyes polgárok, magán érdekeiket az

állam és társadalom közérdekeivel összekapcsolni, s e józan frigy alapján gerjeszteni sikerdus tevékenységet és versenyzést a nemzet minden osztályában. —

A nép- vagy nemzetgazdászati más irányt szintén nem vallhat : mint azt, hogy az egyes polgár is az országos közszükségek és érdekekhez alkalmazza a maga gazdasági munkásságát; igyekezzék saját szükségleteit önereje által fődözni, s iparát, munkásságát és tulajdon termelvényét más nemzetekre nézve szükségessé, nélkülözhetlenné tenni. Nekünk magyarokul, jó ezt mindenek fölött megjegyezni. Mert mi nem vagyunk hivatva nagy nemzetekkel mérközni; — de a második vonalban elsők lehetünk; minmagunknak pedig igen sokban elegendők. És ime, ebben fekszik oka és titka annak, a miérthogy mint előbbi cikkeimben is fejtegetém, nekünk figyelemmel kell kísérnünk a korszükségek szózatát; mindazon kívánalmak és igények betöltésére vonatkozó reményeket, melyeket a külföld hazánk dus termékenysége s fajunk kitünő képessége iránt táplál; mindenek előtt azonban, hogy minmagunknak elegendők legyünk.

De mit is mondtam : hogy minmagunknak elegendők legyünk? Igen; mert ez a valódi nemzetgazdászati tudalom első törvénye. A mely nép önmagának szegény, másnak legalább is koldus. Midőn az öreg Franklint az angol alsóház négy órai vallatással faggatá : a halhatatlan férfiú, kiről írva van, hogy „eripuit coelo fulmen sceptrumque tyrannis,“ utolsó feleletében azt válaszolá : hogy polgártársai büszkéek abban, miszerint önkészítette ruhákban járhatnak. Oh, ha ily nemes és okos büszkeség csiráit látnók fakadozni a magyar keblekben! De mi ide még csak később juthatunk, s nekünk elegendő, ha gazdasági törekvéseinket legalább az első fokon igyekszünk összhangzatba hozni az ország anyagi fejlődéseinek s előhaladásának kívánalmival. Nekünk, mint mondtam, most egyelőre arra kell törekednünk, hogy földmiveléseink mellett a mezőgazdászati ipar különféle nemeit is előmozdítsuk; sőt hogy azokat földmivelésünkkel is összekössük. Előmozdítjuk s összekötjük pedig ezt, ha földmivelésünk mellett vagy kellő anyagokat állítunk elő a mezőgazdászati iparhoz legközelebb álló szükségletekre, — milyen a kender a fonalkészítéshez s takácsmivekhez; a marhatenyésztés a bőrgyártáshoz sat.; — vagy, ha a nyers termelvény főlgyártását magunk vesszük munkálatba, mint például: az állattországi gyártást. Hogyan mozdítjuk ezt elő, s mily jelentőséggel vagy kapcsolattal bír ez mezőgazdászati iparunk irányában!

Megmagyarázom kevés szóval.

Az állattországi gyártó körébe tartoznak a következő leginkább ismert tárgyak : a gyapotszövés; a kaplakószítés, a selyemszövés és selyemgombolyítás; a bőrkészítés és kocsigyártás; a sajtesinálás, viasz- és faggyu gyertyaöntés; a csontliszt- és szarvkészítés. Mindezek, más vonatkozásban a nemesítő ipar körébe tartoznak ugyan, de szoros összefüggésben állanak mezőgazdászati iparunkkal, u. m. különösen az állattenyésztéssel. Vegyük fel például már most a posztó és

gyapjuszövést, mint melyeknek főtényezőjét juhtenyésztésünk képezi, s lássuk, mily viszonylatban áll ezen mezőgazdászati nyers ipar a nemesített iparral, mindkettő pedig a külföldi viszonyokhoz.

Hain legújabb összeállítása szerint juhászatunk statistikája 6,029,876 juhra mutat általában, mely szép számnak csak örvendeni lehet; mert mutatja, hogy ezen mezőgazdászati ipar nálunk virágzó korban áll. S az is bizonyos, hogy a birodalomnak minden koronátartományai közt Magyarország az, mely a birodalmi szükségletnek legnagyobb részét ellátja, s mely nemesak a boroszlói, de a lipcei vásárokon is a legfőbb szerepet játsza gyapjújával. És nézzük, vajjon a nemesítő ipar hazafui tevékenysége fölkarolta-e nálunk ezen előnyöket teljes mértékben? Posztó- és szövetgyáraink megfelelnek-e a hazai szükségletnek? Bizony nem igen szükség az ellenkezőt bőven indokolgatnunk. Mert bár való is, hogy hazánk több vidékein igen számos posztósok vannak, kik a posztóruha viselésnek a szegényebb néposztályok között aránylag még igen csekély elterjedtségéhez képest a legközelebbi durva posztókkal az alsóbb rendű közönséget nagy részben elláthatják; de az, a mi a miveltebb s vagyonosabb nép számára az országban gyárilag készül, alig képes a belső szükségletnek csak $\frac{1}{15}$ -öd részét is fődözni. Becher szerint csak ezelőtt husz évvel, tizenkét millio forintot fizettünk külföldi gyapjuszövetekért, most pedig, a mióta különösen posztógyárlatunk nem hogy előrehaladt, sőt inkább hátraesett, a közszükséglet igényei után bizton tehetjük évi kiadásainkat husz—huszonnégy millio pforintra. Állván pedig ezen tételek, könnyű kivonnunk azon következtetéseket is, melyek nemesítő iparunk s a mezőgazdászati ipar közti tényleges állapotot megismertetik. Ez pedig röviden ebben áll. Hiányozván hazánkban azon tényezők, melyek főleg a posztó- és gyapjuszövet-gyártásnak kellőleg megfelelnek : e miatt hiányos és tökéletlen egyszersmind azon alap is, mely ezen iparának egy részről föltételezője, más részről eredménye. Juhászatunk elég terjedelmes ugyan; — de magasb fokra nem emelkedett a középfínomságu gyapjutermelésnél, s ép e miatt nálunk a posztó- és gyapjuszövet-gyárüzlet sem terjedhet. E mellett, bár mennyiségben s középfínomságu minőségben tekintélylyel bír a világpiacokon, 1850 óta az ausztraliai gyapjuterelés azt mindinkább kezdi háttérbe szorítani a világpiacokon is. S így, egy újabb gátkövel állunk szemközt arra nézve, miszerint valamint nyers termelésünk jövedelmezősége a külföldön, úgy annak alapján nemesített iparunk is kifizethesse magát a régi fejlettségi fokon. És így azon tanulság áll előttünk : állattenyésztésünket, illetőleg juhászatunkat nemzetgazdászati föladatunk nem csak külterjelműleg, hanem a nemesb fajok tenyésztésében is előbbre vinni, főleg pedig a gyapjumosásban, mi eddigi kezelésünk mellett tagadhatlanul hiányos, tökélyesíteni magunkat. Ez által mezőgazdászati iparunk is tetemes lendületet nyerend; de a posztó- és gyapjuszövet-gyártásnál uemesítő iparunk is, mivel lehető válandik, hogy a nép polgárisultabb

osztálya igényeit is kielégíthessék gyáraink. És; a mi pedig a már is beállott ausztráliai gyapju versenyét illeti, e versenyt szintén csakis azáltal ellensúlyozhatjuk, ha a minőségben is concurrálhatnak. Időszerű dolognak véltük lenni, hogy e figyelmeztetést éppen most tegyük meg, midőn a külviszonyok befolyásának súlyát anyagi érdekeink mezején már is több oldalról érezzük, s a minek kutfejét előtova ismerni: nemzeti öntájékoztásunkhoz tartozik.

Mészáros Károly-

Uti tárca töredék-

Velence, dec. közepén 1858. A triesti német hirlap, mely rokonyelvű társai közt leginkább van elterjedve Velencében, ezen város jelen téli szaka unalmasságát minap hosszabb cikkben fejtegeté. A velencei élet jelenleg a templomi, kávé- és színházi élet nyilvánítására szorítkozik igaz, sőt színpadjai közül a téli saisonját karácson után kezdő, társai felett hasonlítlanul kitünő Fenice még mindig zárva, a farsang, a velencei téli-szak fénypontja pedig még távolabb van.

Engem azonban nem a velencei élet unalmassága, mely egyhanguságában is eléggé változatos és érdekes az idegenre nézve, hanem a művészet iránti vonzalom ösztönzött arra, hogy kis kirándulást tegyek Velence környékére.

Barbarelli Giorgio, kor és tanuló társa Tiziánnak, kivel együtt tanult volt Giov. Bellininél, életirói állításaként már ifju korban oly csalhatlan jeleit adá festőművészi képzettségének, hogy ha kora halál az élők sorából ki nem ragadja, magát vetélytársát, a velencei festők legnagyobbikát, Tiziano Vecelliot felül mulandotta. Hogy Velencében a klasszikus kor művei közt Giorgionival legritkábban találkozunk, ezt kora halála miatt, művei kevés száma mellett, leginkább azon körülménynek tulajdonítjuk, hogy azok, remek ecsetelésüknél fogva, a velencei régi műveket vásárló külföldiek, leginkább angolok, s oroszok által nagy részt megvásároltattak, és többnyire külföldre vándoroltak.

A hajdan híres Manfrin-képtárnak, a Canaregion eladásra kített művei közt találunk ugyan két nevezetes művet Giorgionetól, melyek a „csillagász“ és „a festő családja“ nevezete alatt ismeretesek; de ezek nem a magasabb vallásfestészet körébe vágók, és nem is terjedelmesek annyira, hogy a nagy művész képességének mintányaiul szolgálhassanak. Az akademiái képtárban két művet találunk Barbarelli Giorgio neve alatt beírva. Egy velencei nobili arcképét, s a szent Márk evangelista csodatétele által lecsilapított tengerészt. Az első mű kétes voltát azonban maga a képtári lajstrom, a művész nevéhez mellékelt kérdőjellel eléggé bizonyítja. A második nagy kép festésmodora pedig, a carnatio festésben Tiziánnal vetélkedő Barbarelli modorától annyira eltérő, hogy a szélvész hullámai által hanyatott hajó téglaszínű alakjait Barbarelli sajátjaiul el nem fogadhatjuk, s a festményt inkább a szerelemfél-

féltsébből nőgyilkos, s élte fogytaig tartó fogságra ítelt, s a szélvész tájképek festése iránti előszeretete miatt Tempesta névvel felruházott Modyn Péter művének hisszük, ki németalföldi származása dacára a 17-ik század második felében, felső Olaszországban mulatása alatt, éppen ily tárgyak festése miatt nyerte ki kortársai tetszését.

Mind ezeket csak azért hozzuk fel, hogy Velence egyik legnagyobb mestere, Barbarelli Giorgio tanulmányozásának Velencében, kedvezőtlen körülményeivel megismertessük olvasóinkat. És mivel a velencei remek festők tanulmányozását Giorgione festésmodorának ismerése nélkül hiányosnak találtuk, a vasuton egy óra járásnyira fekvő Treviso városába, hol egy remekmű létezik tőle, kirándulást tenni elhatároztuk.

Az első vonat naponként 7 $\frac{1}{2}$ órakor reggel indul Velencéből Treviso felé, s így ezt másfél órával előzőleg már talpon kelle lennünk. Midőn ez életmód, meg a fűtetlen hideg szoba késő fölkelésre kényszeríti az embert, ily kora fölkelés szokatlanná válik. Szokatlanságok azonban az érdekesség bizonyos színezetével bírnak, és különösen kíváncsi valék Velence sötét keskeny utcáit, márvány palotáit, harangozásaikkal korán reggel áhitatosságra intő egyházait, csatornáit, meg foglalkozásaiknál fogva kora kimenetelre kényszerített lakosait látni, s így új érdeket ébreszteni azon benyomás iránt, melyet Velencében tartozkodásom egyébkép is irtatlanul bevészt elmémbe.

Menetelünk az indóházhoz gyalog volt. A szeszlámpák még égtek az utcákon és a rialton, miáltal a különben sötétes, alacsonyabb tárgyak helyenkint a világítás azon nemében tüntek fel szemünk előtt, melyet a sötétség és világosság közti középhelyzetnek nevezhetünk, és Veronese chiar-oscurojához leginkább hasonlíthatunk; még a magasabb campanilla csúcsok a laguna víztükréből mindinkább felköszöntő nap arany sugaraiban kezdettek ragyogni. A fényüzési cikkek áruboltjai, s ezek vásárlói életük jeleit sehol sem adták, azok bezárva voltak, ezek puha párnáikon aludtak még, a szükséges élelmi szerek áruhelyei voltak csak nyitva, s ezeknek kicsinyben vásárlói a facchinok, kézmunkások, és szegény néposztály emberei népesíték az utcákat, és csapatonkint kétes világításu alakok gyanánt álldogáltak a luganiere — kolbász — boltok előtt, s a reggeliül kitalált minestráikat — leves — az utcán, fa kanállal szörpölgeték.

A velencei indóház nyomorult épület, és Velence romban heverő némely palotáival öszhangzásban lehet, sehoggy sem azonban azon várakozással, melyet napjainkban Velencéhez hasonló város indóházával egybekötünk. Az indóház rosz butorzatát, kényelmetlen berendezését, és romszerűségét ideiglenességével mentegetik, ezen ideiglenesség azonban évtizedet haladó idő óta áll fenn, s a helyzet javulásnak közel jövőben legalább valószínűtlensége, annak elidősülését eredményezheti. Meseszerűnek tünend fel olvasóink előtt azon állítás: hogy a pesti indóház 3-ik osztályu várótereme elegansabb, mint Velencében az első osztályzatu, és ezen állítás még is való. A befűtött kemence kellemetlen büzt, és füstöt terjesztő a 2-ik osztály váróteremében, a fűtésnek az olaszok előtti meggyűlöltetésére igen alkalmas, de a teremben időzést lehetlenné teszi, s ez okból inkább a kocsiszín szerű folyosóban járdalva

vártuk az elindulás percét, hol az elutazandó sokaság velünk együtt időzött.

A giudeccai Redentore klostroból, a szegénységi fogadalmait szoroson megtartó kapucinusok közül egy fedetlen fejű mezítlábás barát közeledett volt a 3-ik osztály néptömegéhez, kit midőn a vasuti őr megpillanta, előtte a 2-ik osztály sorompóját nagy udvariassággal felnyitva, őt ide átjövételre fölkérte. A redentore kapucinusok a nép sajátos tiszteletében részesülnek Velencében, a számos világi papnál nagyobb. Rendi szabályaik szerint pénztartás tilos lévén, zárdájuk a lakosok naponkinti adakozásaiból tartatik fenn, s ők a szükségiken felül maradó érlelmi szereket a szegényekkel megosztják. A börtönök és kórházak ellátása az ő gondjaikra bízotvak. Utazásaikat gondolán szintugy, mint vasuton ingyen teszik. A nép szivesen és bér nélkül ajánlja fel mindig szolgálatát részükre. A harmadik helyről másodikba áthivott barát jelenlétben, tehát gyöngyszemekkel kirakott saját készítményű keresztcskóval viszonozta volt a vasuti őr figyelmét, mit ez hállázkodva zsebébe dugott. A gondolierek hasonlólag ingyen szolgálunk a kapucinus barátoknak, s ezek viszont megismerésük jeléül, gondolábul kilépésekor, egy adagocska burnotot tesznek, az udvariasan kisegítő gondoliere kézfelületére, mit mohón föl is szippant.

Ezen barátok nem csak tisztelt, hanem egyuttal tudományban is kitünő osztályát képezik a papságnak Velencében. A magas arisztocráti köréből nem ritkán nyernek tagtársakat, és honunk magyhírú cancellárja Revicky Ádám gróf is hajdan Velencében mulatásakor szoros viszonyban állott a redentori zárda szerzeteseivel.

(Folytatjuk.)

Levelezések.

Zombor, Január 20. Minthogy a politikai térem mély szélcsend (?) uralkodik, azért legyen szabad városi társas életünkről röviden értekezni, ugyanis: e jelen téli évszakban társas életünk — casino vagy más olvasó egylet hiányában egyedül a kávéházakbani özszejövetre szoritkozik, a hol is az illető haszonbérlok magyar ajku vendégeikről keveset gondolkodva, termeiket egyedül német hírlapokkal árasztják el, — olvasóköriünk, mely egykor virágzásnak indult, jelenleg oly csekély számú tagokra olvadt le, miként ily részvétlenség hiányában rövid idő múlva végveszély fenyegeti, — e tekintetben sokkal nagyobb pártfogásnak örvend a szerb olvasó egylet, mely naponta növekedő részvényesek következtében nagyszerű könyvtárral, és tetemes mennyiségű pénzalappal bír. Egyébiránt igen csalatkozónak, a ki a magyar irodalom pártolása tekintetéből városunk vagyonosabb polgáraihoz fordulna, mert az a kivánt siker helyett, keserű csalódással jutalmaztatnék; vannak ugyan olyanok, a kik pipere és más fényüzési cikkekre százakat, sőt talán ezereket költenek, míg díszesen butorzott szobáikban egyellen egy könyvet vagy folyóiratot sem lelhetni. Eddigi táncvigalmaink közül megemlitendő a január 19-én tartatott magyar olvasóköri táncvigalom, — a hol mellékesen legyen mondva némelyek ezen ritka nap emlékére oly hősileg üritették a borral telt poharakat, hogy no! gyönyörűség volt nézni ezen saját nemű virtuositást.

lkerváry-

T Á R C A.

Moldvaország.

Történeli beszély.

Irta Z u m b u r.

(Folytatás.)

VI.

Felzaklatják a nagy erdőt széltiben
Csörtet a vad, fut, ijed félelmesen.

A vadásban kell merészség és erő,
Hogy elejtse a bőlényt, mely vakmerő,
Dühös és szilaj, ha megtámadtatik.

A vadász, vagy ő — de egyik ott veszik.
Szent László.

A százados fa elvirágzott, megszünt gyümölcsöt hozni, elfonnyadt, a sok vihar megtörte, utolsó ágát erővel tépték le istentelen kezek — elszáradt örökre!... Uj világba lépünk... Az Árpádok háza kihalt!

Uj világ, uj nemzedék, uj fő; — régi honszeretet, régi harcittiz, régi dicsőség....

A trónon nagy, hatalmas király tündökölt; nem magyar törzse; de magyar lélek, magyar szív, magyar tetterő!... Örömmel hajoltak meg nagysága előtt büszke elődeink, s örömmel keresi fel az emlékezet lenge szárnyain a késő utód is; és hősi, férfias, nagyszerű tétten elandalogva busan sohajt fel. Miért nem volt hazánknak több Nagy Lajos a!..

Ime kimondtam nevét.

Az 1354. év¹⁾ s vele hazánk fénykorainak egyik ritkábbika tárul fel előttünk.

A magyar fegyver aranykorát élte; tengertől tengerig hatott el éle, szerzett magának becsületet, hódolatot. Hős király vezér, harcra termett, győzelemhez szokott sereg.... Ki álljon ellene? . . .

Csak megjelenie kelle, hogy győzzön.

Történetünk további folytatása szavam bizonyítéka leend. — — —

Bátor vig vadászcsapat robaja hangzék Kárpát ős rengetegek közt. Márámorosból indulva ki fáradhatlanul üzik zordon bércük közt a felvert vadakat; hevük mind belebb ragadja őket, észre sem véve, mennyire elhaladtak már lakáiktól.

A nap nyugovóra készül, bucsuzó sugara még ölelik a szálás fák fellombozatát: az itt ott kiálló kopár sziklacsoportozatok, mintha tüztömeggé változtak volna; a fák hosszú árnyékai kiálló fekete foltokat szagatnak rajtuk; a rengeteg ezer szárnyasa vetélkedve hallatja estdalát, alig hagyva időt a vízhangnak, hogy feleletével elkészülhessen. Ünnepeles csend kezdett elterjedni a messze vidéken álomra szólítva a fáradtakat; csak a tüzes vadászok felkiáltásai törtek ki koronkint meg megtöredezve a vadon öléből. . . . A madár fészket, a vad tanyáját keresé fel; a nap pedig elment életre ébreszteni sugaraival egy más világrész lakosait.

¹⁾ Fessler III. k. 365. l.

Most egy szikla kiálló csucsáról harsány kúrhangok terjedtek messze elhangozva a csendes estalkonyban. Ott áll a szikár, acélidegzetű bátor külsejű Dragos Bogdán, ki alacsony származása dacára, ildoma és nagy testi ereje által a IV. László által Máramarosba telepített oláhok főnökévé emelkedett.¹⁾

Ez ismerős jeladásra a szikla alatti mély völgyből roppant tűzmáglya vig lángjai festék pirosra a már setétbe borult szomszéd tárgyakat; mindinkább élénkülő beszéd és hahota hangjai hatnak fel kellemetlenül érintve az est nagyszerű csendéhez szokott kedélyt... Valami magyarázhatlan ellenmondás rejlik abban, ha künn isten szabad ege alatt, midőn az egész roppant természet mély álomba szenderült, midőn minden megragadó némaság elandalító mezébe öltözött, midőn az ég is, bár mosolygó hold és szikrázó csillag ezekkel diszítve, népesítve, oly hallgatag, oly komolyan néma, ha ilyenkor csupán az ember, a természet remeke, ellenkezésbe teszi magát az egész mindenséggel, törpe, de még is sértő, zajgásával zavarva a nagyszerű őszhangzatot!...

A völgy öléből most megsüketítő „éljenek hangoztak szét, mintha mindegyike az ott levőknek összes erejét torkába gyűjtötte, s mintha mindenik valamennyi közül kihallatszani törekedett volna. A közéjük lépő Bogdán, kinek üdvözlésére dördültek meg az éljenek, kezével csendre intve a tűz körül lehevarteket, sasszemét végig jártatá rajtuk, komolysága mind nagyobb feszültségbe ment át s mintha nem biznék látéréjébe, kezét szeme elé tartva újra végig nézett csudálkozó társain; azután szembetűnő nyugtalansággal kérde erőteljes hangján.

„Hol van fiam Sas?”

Nem is vették észre az annyi kalandjaik elbeszélésébe merült vadászok, hogy ily fontos bajtárs hiányzik.

Tüstént felugráltak, és nyilaikat s egyéb fegyverzetüket felragadva indultak Bogdánal élükön a talán eltévedtnek utbaigazítására.

Bozót, szikla, vizmosások, áthatlan sűrűségek nehezíték utjokat. Soh' se gondoltak ők vele! Akadályt nem ismerve hatoltak előre szüntelen kiáltozva a keresetnek nevét, hogy tájékozhasa magát.

A méla hold küldé halvány világát járatlan utjaikra.

Egyszerre a meglepetés félreismerhetlen jelével megállt vezérük, s a most látottak elnémiták a kiáltozókat.

Előttük kies tisztás közepén álló százados fához vetve hátát viaskodott a keresett Sas egy tisztességes termetű — vadkannal. A kapott sebek által felbőszített fenevad dühösen s rőfögve támadá meg újra s újra ellenét, ki egyéb fegyver hiányában hamarjában felkapott izmos husanggal hatalmasakat csapva a vad ormányára, mindig eltudá magától távolítani.

Bogdán arca e látványra mindinkább felderült, öröm sugárzott szemeiből s büszkén mutogatá e tusa szemlélésébe amugy is elmerült társainak fia hő védelmezését, azok az elmerülésből szállt magukhoz térve a lehető legharsányabb ujjongással szaladtak Sas felszabadítására.

„Megálljatok! — hallatszott most Bogdánal valamennyivel erősebb s az összes ujjongást kerestül ható parancsava — az én fiam ő, én fogom kimenteni a bajból.”

Sas mindezt hallá; de azért még hátra sem nézett, annyira tudott magát uralkodni.

Bogdán félretéve tegezét, szekercét von élé s bámulatos nyugalommal indult a fenevadnak. Ez a lárma által figyelmessé tértve, hamar észrevé őt s feledve régi ellenét kétszeres dühhel az újra rohant.

Hanem hiszen jóra talált!

Eszébe sem jött ennek megijedni; sőt roppant erejét akarva megmutatni társai előtt, az eléje érkező vadkant sze-

keréje hátuljával kiszámított ügyességgel úgy homlokon legyinté, hogy az menten hátra tántorgott.

Ezt várta Bogdán.

Erre gondolatsebesen s mielőtt ideje lett volna a vadnak magát védelmezni, megfogva mindkét fülét óriási erővel akép földhöz rántá, hogy csakugy zökkent bele, azután egyik lábát nyakára tévén felegyenesedett s hagyta cipelkedni a teljes erejével kiszabadulni törekvő állatot, még csak meg sem ingott lába a fenevad dulakodásán!... Ott rőfögte ki párját borzasztó örökös után a kérélhetlen láb szörnyű súlya alatt.

Még néhány század előtt is így szoktak Magyarországon vadászni! . . .

Képzeltetni, mily hatalmas ujjongást csaptak főnöküknek e hős tetteért elbámult társai.

Az idő ezalatt nagyon előre haladt, a csillagok teljes fényükben ragyogtak; koronkint egyes felhőcsoportozatok vonultak el halk morajjal a láthatáron, lágy szellő sutogott az őserdő dus lombozata közt, mintha nagy alattomban az alvó természetnek álmait beszélné el; néha néha lehulló csillagok gyémánt szalagkint szikráztak végig az égen hirtelen eltűnve szem elől . . . a szép estből gyönyörű éj lett.

„Hogy jutottál fiu ily kelepcebe?” kérde Bogdán már tűz mellé telepedett fiát.

„Kürtöd hangját hallva éppen visszaindulóban valék, midőn váratlanul egy bölény rohant el mellettem. Magam levén, nehogy valamikép a zsákmányt elszalasszam, bántatlanul hagyva utána sompolygék, hogy tanyáját kilesve, holnap együtt indulhassunk el rája. Ez meg levén egészen gondtalanul ide indultam. Siettemben azonban ama fa előtt, hol viaskodni láttatok, majd hogy fülére nem hágtam az ott nyughelyet kerestt vadkannak. Persze hogy nagy mérgesen nekem rohant, dárdám első ütésre darabokra pattant szét kemény bőrén, s ha szerencsémre ama husang ott nem fekszik lábam előtt alig találtatok volna csak egy sziporka életet is bőrömben, mire oda értetek; mert bizony jó fél óráig kacérokodtunk már együtt.”

„No se baj, csakhogy itt vagy. Holnap tehát bölényvadászat lesz, még pedig kora reggel, nehogy elszalasszuk a prédát. Most jó éjt.”

Nem sokára a kiállított örön kívül mély álomba merültek a nehéz multságukban elfáradtak.

A hold, mint gondos anya tekintgetett le rájuk, a szellő álomba ringatva táncolta körül őket . . . a csillagok voltak éji lámpáik, a felhőtlen tiszta ég takarójuk és a gazdag fűszőnyeg párnájuk . . .

Nem is gondolták lakaiktól mily távol eső völgyben alusznak!

Az éj lassankint végéhez közele; a hold szembetűnőleg veszté fényét; a csillagok egymásután veszték el mint veszély idején az álbarátok; itt ott megszólalt egy egy fűgencsebb madár, a láthatár, mint öntudatlanul félálomban mosolygó gyermek, élénkülni, pirosodni kezdett, mintha tüzben fürödnék. Ilyenkor szokta az embert leginkább meglepni az álom.

Igy járt a kiállított ör is, mind nehezebbé vált álommal küzdése, mintha ólomsúly terhelné szempilláit; mindig apróbbakat pisloga, míg végre félig elszenderülten egy közel eső fának támaszkodott.

Azonban nem sokára mindig közelebb jövő csörtetés ébreszté fel s voná magára figyelmét. Rögton tuladva az álmon egész szenvedélyével újra vadász lön. Tegezét elragadva földre lapulva kuszott egy emeltebb helyre, hol nagyobb látkörre számított.

Egyszerre egészen mellette hallatszott a csörtetés, mire ő rögton felegyenesedett; de rögtonebben termett mellette a csörtetés okozója s halomra gázolva őt az alvók felé robbogott.

De az őrt az ki nem vette sodrából, megrázva magát újra felegyenesedett s nem gondolva torkának megszakadha-

¹⁾ Fessler III. k. 364. l.

tási veszedelmével teljes erejéből kiáltoza, hogy szintugy szemei düledtek ki bele.

„Hollá! bölény! bölény!”

A bölény ezalatt tulajdon emberségéből is bemutatta szép magát az alvóknak, kit megöklelve, kit fekhelyéről el-tuszkolva, kinek kezére, kinek még lábára taposva; ugy, hogy az ily felkeléshez nem szokott vadászok nyakra főre ugráltak fel egymás után, a mint történt a bemutatás, a ki pedig a bölény figyelmét kikerülte, azt az örnek bódult kiabálása riasztá fel, úgy hogy egy perc alatt mind talpon voltak.

A bölény egészen elbámult e nem várt megelevenedésre. Egy darabig csak megállta helyét; de észrevéve, hogy most meg a vadászok akarják magukat előtte hasonló gyengédséggel bemutatni, neki rugaszkodott s tüskén bakron keresztül teljes gyorsaságát igénybe véve tova iramodott.

Az ezalatt teljesen magához tért vadászcsapat Bogdán vezérlete alatt utána nyomult s elkezdett a nagyszerű szenedély vezérelte hajtóvadászát.

„Lám, mily előzékeny e bölény — mondá utközben Bogdán sebzett bal karjára mutatva, — nem is várta, hogy mi keressük fel, önmaga jött el jó reggelt mondani.“

(Vége köv.)

Heti szemle.

— Oravicán a megtekintésre legmúltóbb intézmények egyike a vasuti társaság birtokában lévő fatelízés intézete (Imprägnir Anstalt). A telízés itt Boucherie módszere szerint történik. Minden gondolkodó nemzetgazdász kétségbe ejtő azon tapasztalás, hogy erdeinkben fekvő fakészletünk mindinkább fogy, és hogy míg a fejlődő iparnak mindig több fára szüksége van, addig semmi sem történik más részről, hogy új erdők ültetésével a hiányt kipótoljuk. A baj másik oka abban is fekszik, hogy eltekintve a nagy faszükséglettől, a fából készült tárgyak oly módon használtattak, hogy csakhamar rothadásnak indultak, és ezen tárgyak ujjakkal pótoltatását szükségessé tette. Ez drágítá az illető iparvállalat üzletét végtelenbe. Csak a bányákban és aknában szükséges tám- és gerendafákra, a vasuti talpfákra, a táviradai oszlopokra sat. emlékeztetünk. Ha valaki a fát úgy tudná előkészíteni, hogy hasznavehetősége meghosszabbíthatnák, ez az iparnak nagy szolgálatot tennie, ez a nemzeti vagyont tetemesen tudná szaporítani. Boucherie csakugyan oly ember volt, ki ezt kivitte, még pedig szorosán tudományos elvekből kiindulva. Tudta ő azt, hogy minden fában vékony csatornák léteznek, melyekben — míg a fa él — a növénynedv kering; tudta ő, hogy ezen nedv, ha a fa levágotat, cselekvő oka a fa rothadásának. Szükségesnek gondolta tehát, hogy a fa tartalmassága érdekében ezen növénynedv kiszoríttassék, és valami fentartó nedv által pótolassék. Ez neki csakugyan sikerült. A növénynedvet könnyű nyomással kiszorítá, és ezt vasgálic olvadékkal pótolá (5¹/₂—6 kilogr. egy köbmetre-re). Ez által azt érte el, hogy oly fák, melyek közönségesen csak két esztendőig szolgáltak rothadás nélkül, most tíz esztendei tapasztalás után még legkisebb nyomát sem mutatják a romlásnak; és tudni sem lehet, vajjon mikor fognak hasznavehetetlenekké válni; ez által valamennyi lágy fák, a bükk, a fenyőfák, a gyertyánfa, a rezgő nyárfák, a nyárfák általában, a nyír sat. háromszorosan annyi időig eltartanak, mint a tölgyfának béle. Azok tehát, kik eddig a tölgyfa színét legjobb faanyagként tarták, ezen véleményről mint valami babonáságról bizvást lemondhatnak. Dr. Boucherie az ő találmányára szabadalmat vett ki, az elsőt 1838-ban, a másodikát, midőn találmányát tetemesen javítá 1841. évi június 11-én. Soká kellett arra, míg gyakorlati hasznavehetősége általános elismertetett, de most nem csak az bizonyos, hogy Boucherie módszere jobb mások

(mint Bréan, Payne, Burnet, és Bethell) kísérleteinél, hanem a legnagyobb iparvállalatoknál tetteleg foganatosítva van. Láttuk az oravicai telízési intézet udvarán az eljárást. Egy, mintegy öt ölnyi magasságu fa alkotmányon áll a kád, mely a vasgálic olvadékot tartalmazza; lent az udvaron sorban vannak leterítve a telízendő fatörzsök (megfosztva minden ágaitól). Mindegyik fatörzs a közepén át van fűrészelve, hüvelknyi vastagságig, mely a törzs két felét egyedül még összekapcsolja. Ezen átfűrészelt vágásba egy ruganymézőcső vezetetik le az említett kádból, mi által a vasgálic olvadék a természetes nyomás által a fatörzs csővéibe beszivárog, kiszorítván egyszersmind a növénynedvet belőle, mely a rothadást okozná. Az eljárás 40—50 darab törzsszel egyszerre vétetik elő. A törzs átmészeten nem sokára tajtékot látunk, utána csurog ki a növénynedv, végre — midőn a gálic mindinkább átszivárogja a fa csatornáit — a bevezetett gálicolvadék feleslege is. Ez utóbbi, deszka csatornában egy általános gyűjtélékbe, és onnan ismét fel az említett kádba vezetetik. Az így telízett fák sötétszínűekké lesznek. Mint halljuk a cs. kir. állami vasut társaság Oravicán kívül még Stajerlakon, Moldvabányán és Bogsánban is kíván ily telízési intézetet felállítani.

— Érdekes irodalmi ujdonság Dózsa Dánielnek „Kornizs Ilona” című nagy regénye. Öt kötet ára 5 pft. A tisztelt szerző itt oly műt nyújtott nekünk, melyet örömet említünk szépirodalmi termékeink legjobbjai közt.

— Dr. Batizfalvi Samu egy magán gyógyintézet fölállítására engedélyt nyert Pesten. Az intézet a király- és rózsautca sarkán lesz, egy goth modorban épült pompás épületben, és zuhanynyal, fürdőekkel, szép tágas kerttel, ebben kellőleg felszerelt testgyakorló helyiséggel és mulató házzal ellátva. Megnyitattik f. é. majus 15-én. Ez intézet célja: gyógyítani minden külső betegséget, de leginkább a test elferdülésének számtalan nemét, mint például a puposságot, görnyedtséget, ferde vállakat, nyakakat, behajtott lábakat sat. Ragályos betegségek kizárva.

— A bajai takarékpénztár a lefolyt 1858-ik évről érdekes üzleti kimutatást közöl. Ezen intézet, mely 40000 pfnyi részvény tőkével alakult, már is 264,390 fr. 33 krt. hoz forgalomba. 1857. évben a betételek és tőkésített kamatok 57263 fr. 33 kra rugtak, 1858-ban 73255 fr. 41 krra. Visszafizettek kölcsön s előlegezésből 22074 fr. 15 krt.; váltó leszámítolási kölcsönből 59386 forintot. Az 1857-ki év csak 99938 fr. 5 krnyi forgalmat mutatott ki.

— Vas Gereben, „A multak emlékei” című két kötetes munkára hirdet előfizetést 2 uj forinttal. Ezen a téren igen örömet találkoznak a tisztelt szerzővel.

— A szép művészet iránt hazánkban is mindinkább terjed a fogékonyság; bizonyos, hogy egyes művészeti ágak elméletével már kezdünk foglalatostkodni. Legközelebb Plachy Ferenc előfizetésre felszólít „Az elemi festészet” című munkára. Ára 42 kr. ujjpéz.

— A Szépirodalmi közlöny tulajdoni és szerkesztési joga Székely Józsefre ment át, Szelestey László a lap vezetésétől családi ügyek miatt visszalépven. Örömmel valljuk ez uttal, hogy e lap kivált mult évi october óta oly lendületet nyert, mely igényeinknek oly közlöny iránt mindinkább megfelel, melynek feladata nem csupán nyomtalanul az irodalomból, és olvasó kedélyéből elenyésző beszédek közléséből áll. Nálunk valóban legfőbb ideje bizonyos költői lelkek léhaságának ellenszegülni, és bizonyítani, hogy a szépirodalomnak is tudományos alapra van szüksége.

— Palankai lakos F.... Fl. feleségét fejére irányított botütésekkel agyon verte, és aztán önmagát akasztotta fel azonnal.

— Ötványi István püspöki helynök és a csanádi székesegyház nagy prépostja a váci siketnéma intézetnek 2940 frtot uj pénzben ajándékozni kegyeskedett, melynek évenkénti kamataiból egy siketnéma fog az intézetben növeltetni.

Temesvári ujdonságok.

* A helybeli takarékpénztár kimutatása szerint mult januar hóban 544 fél részéről betétek 50562 frt. 36 kr. Vissza-fizettek 292 félnek 41253 frt. 10 krt.

* Egy igen jó barátunk különös sorsot huz magával min-dig a sarkán. Akár mely lapra előfizet, az megbukik. Több törvénykezési lapnál kezdte ezen tapasztalást szerezni. Pränu-merált a Nemzeti Könyvtárra — ez megakadt; aztán járatta a Délibábót, — ennek szerkesztője megszökött; megrendeli a Magyarhoni Természetbarátot, — mire kiadói hirdetik, hogy ezen folyóirat 1859. évre megszüntetetik. Még legszerencsés-ebben járt a Pesti Napló, mely, midőn kérdéses barátunk arra előfizetni kezdett, csak két holnapra függesztetett föl.

* Sokszor panasználak előfizetőink, hogy lapjainkat ren-detlenül kapják, mi meg annyiszor panaszt teszünk a postahi-vatalnál és a hirlapkezelés rendezését kérjük. Ha annak dacára és mind a mellett, hogy kiadói hivatalunkra személyesen fel-ügyelünk, még is annyiszor eltévednek lapjaink, ez ellen más segédmodot nem tudunk, mint t. c. előfizetőinket arra kérni, hogy minden veszendőbe ment lapszámért nálunk reclamáljanak, mi annál könnyebben történhetik, minthogy ily reclamatio be nem pecsételtetvén, díjtalanul küldetik a posta által rendelt helyére; mi pedig szívesen pótolunk minden ily módon elté-vedt számot.

* A városi kórház azon része, mely forradalom óta rom-ban hever, a községi tanács legközelebbi határozata folytán fel fog építtetni, és pedig egy emeletre. A költségvetés sze-rint ez 17—18000 pfrtba kerülend, a miért is a város 15000 frtnyi kölcsönt veend ki a takarékpénztárból 10 évi törlesz-tésre.

* A belvárosi temetőre is egy kis gondot kezdenek for-dítani. Ugyanis csanádi püspök ő méltósága folyamodásának következtében ezen temetőben halotti ház, és sirásói lakás fog épülni; a temető maga pedig karózzattal fog körül vétetni.

* Az iskolanének vezetése alatti leánytanoda oly nagy látogatásnak örvend, hogy az eddigi helyiség már nem elegendő a kívánt célra, A leányövendékek száma jelenleg 173-ra rug, 29 már kiszorult helyszüke miatt. A községi tanács ennél fogva egy harmadik tanodai osztály felállítását, és egy harmadik tanító fizetését határozta.

* F. hó 5-én Tóth Lőrinc ur fordult meg köztünk a ste-arin gyertyagyár leégéséből származó követelések elintézése végett.

≈ Színházunkban januar 29-én „Dom Sebastian,“ Doni-zetti operája adatott, Nikolits Sándor második karnagyunk ja-vára. A ház szépen megtelt, mert az operát már rég nem hal-lotta közönségünk. Az előadást illetőleg mindenek előtt ki kell emelnünk Englisch urat, (Abayaldos) ki ma eddigi gyöngéinek mintegy bucsut mondott, és hangjának teljes erejével és biztos előadással szerepét érvényesíteni tudta. Haladását a közönség

elismerte. A főszerep Narsed a. (Zayda) kezében volt, de av-val láthatólag kinlódott. Hangjának állapota sem a magas sem az alsó rétegekben nem kedvezett neki, miért is a leghatásosabb dallamok, melyekkel ez opera gazdag, egészen nyomtalanul elhangzottak. Reichmann (Don Sylva) jeles, Reszler (Dom Sebastian) türhető, Bodorfi (Camoens) gyenge volt. A karéne-kesek is meglehetősen megálltak. Januar 31-én Brückner ur javára : Mária Stuart, Schiller szomorujátéka. Mi Brückner urat gondolkodó színésznek tartjuk, azonban azt, a mit esze jónak ismer, physicali tehetségének elégtelensége a kivitelben akadá-lyozza. Mint Burleigh ugyan nehány sikerült vonást jellemzett, de egészben véve nem érte utól feladatát. Lazzar ur (Leicester) egy idő óta hanyagul játszik, és a sugólyuk előtt megfészke-li magát. Ezt ma is tette. Lenz k. a. (Mária Stuart) értelmesen játszott. Febr. 1-én „Purpur und Trauer“ magyarból fordított dráma, ismételve. Febr. 2-án „Der Zigeuner in der Steinmetz-werkstatt;“ bohózat. Febr. 3-án „Die Grille.“ Lenz k. a. ki-tünőleg adta szerepét, meg is tapsoltatott. Febr. 4-én „Cato von Eisen;“ vigjáték. Lazzar urra (Cato) nézve ismételjük fenebbi mondatunkat. Lenz k. a. elismerést érdemlő szorga-lommal játszott. Wagner k. a. minden szerepét bizonyos ottho-niassággal, gördülékenységgel adja, — érdekes kis fecsegő. A hallgató oly nyugodtságot érez mellette, mint midőn valamit jó kézben levőnek tudunk. Frieze és Folnes urak helyes tapin-tattal játszottak. Febr. 5-én „Das Nachtlager von Granada,“ opera Kreutzer Conradintól. Az operát Friedrichné majdnem egymaga éneklé. Reichmann ur rekedtségét jelenteté, és helyét egy karénekes által pótoltatá. Bodorfi nem hirdeté ugyan sza-vának elállítását, de éreztük. Betegségének utóhatásától nem tud szabadulni, és azért jól is megtizedelték az ő ének részét. Nem szemrehányásként mondjuk ezt, mert Bodorfi ur képessé-gét mindig méltányoltuk; hanem azért — midőn az opera csak háromszori hirdetes után színre kerülhetett, — annak okát nem kell olyan tagra ráfogni, ki azért mitsem tehet. Friedrich-né oly lyrai kifejezéssel énekelte, hogy Kreutzer nem olaszias stílus és hatásu, de mégis kellemes szerzeménye becsalta ma-gát a hallgatók kedélyébe. Az előadás egyéb dolgát tekintve, meggyőződhetett a közönség, hogy azt bizvást még egy pár hétig lehetett volna halasztani, mig jobban betanulják. Az első felvonás fináléjára nézve kivételt teszünk, mert az énekkar itt megállván a gáton, ezen énekrész felsége sen sikerült.

Igazítások. A Delejtű 2-dik számának első cikkében: „Vos mundi imitatores“ helyett: Nos etc. olvasandó. Szintgy „stupere obruti“ helyett stupore. A végén: „Ez a nagy esztendő“ helyett: Ezt a nagy esztendőt. A Delejtű 4. számának 33 lapján, a vidéki szinigazgatók névsorából kima-radt: Budai. A Delejtű 5 számának szini bírálat első hasabján: „az előadás meggyőződött bennünket“ helyett olvasandó: az előadás meggyőzött ben-nünket.

Kiadó és felelős szerkesztő Pesty Frigyes.

MOLL

SEIDLITZ PORA

Az utolsó világműkiállításán a hivatalos „Wiener Zeitung“ számai szerint minden hasonnemű házi gyógyszerek közt **egyedül csak** ez tüntetett ki **érdemmel**, s a nemzetközi eskütszéknek ezen főhatalmu nyilatkozata által e készítmény fölülmulhatlan minősége és dicséretreméltósága a bel és külföld minden hasonnemű készítményei irányában elvitázhatlanul behizonyíttatott.

Egyedül központi szétküldő raktár: Bécsben a „gólya“ című gyógyszerárban, Tuchlauben, Wandel-szálloda átellenében. — Ára egy hepecsételt eredeti skatulyának 1 frt. 12 krt. pp. Pontos használati utasítások minden nyelven.

Ezen, ezer példákban és sok évi tapasztalás után mint kitünőnek bebi zonyult Seidlitz-porok városon és vidéken most már oly általános elismerésre találtak, miszerint azoknak hire jelenleg az ausztriai birodalom határain messze tulerjed. Hogy mit képes mivelni **Moll Seidlitz-porainak** biztos gyógyereje, nevezetesen **gyomor** és **alhasi bántalmaknál**, s hogy azok mily jelentékeny segélyt nyújtanak májbetegség, hasszorulás, aranyér, szédülés, szívdobogás, vértodulás, gyomor-görcs nyálkásodás, gyomorégetés s külömbféle nőnemi betegségeknel azt már mint bebizonyult ténytet kell elismerni és számos gyenge idegzetű személyek e porok okos használata által már gyakran lényeges könnyebbülést és új életerőt nyertek.

Temesvárott rendeléseket fogad a fenebbi gyógy-szerekre **Uhrmann M.** papir-